

ВІСНИК ЦЕНТРУ

Радикалізація політичної боротьби в Україні створює ризики виникнення масштабної кризи

Попри стрімке економічне зростання, політична ситуація в Україні стає чимдалі менш сприятливою для потрібних реформ. Зневіра влади в своїх можливостях демократично виграти вибори нового президента 2004 року стимулює розгортання боротьби "брудних технологій". Це дедалі більше підриває довіру населення до всіх політиків та інституцій влади. Тим часом перед Україною постав новий виклик: відносини з Росією потребують негайного перегляду. Події жовтня проаналізовано в черговому числі публікації МЦПД "Політичний коментар", опублікованому цього тижня

Аналітичні центри мережі Сороса домовляються в Києві про спільну діяльність

7–8 листопада Міжнародний центр перспективних досліджень приймав конференцію аналітичних центрів мережі Інституту відкритого суспільства, яка цього разу проводилася в Києві і зібрала рекордну кількість учасників і спостерігачів. Представники 37 організацій мережі з 16 колишніх соціалістичних країн обговорили необхідність об'єднати зусилля своїх організацій у міжнародну асоціацію, здатну впроваджувати наднаціональні проекти з актуальних для посттоталітарних країн питань.

Учасники конференції визнали необхідність посилення впливу неурядових організацій на державну політику нових демократичних країн і відзначили потребу у співпраці організацій, що мають досвід роботи з проблем трансформації суспільства. До наступного засідання, яке відбуватиметься у Молдові в травні 2004 року, на розгляд учасників буде представлено план дій і проекти установчих документів нової асоціації незалежних аналітичних центрів.

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Світлани Бондаревої за тел. (044) 236-4477 або електронною поштою sbondareva@icps.kiev.ua.

системи соціального забезпечення залишаються ймовірними.

Економічне середовище

Потужне економічне зростання триває: за 10 місяців ВВП України зріс на 7%. Зростання відбувається завдяки сприятливій кон'юктурі для експорту металів, а також розширенню внутрішнього попиту. Це дає змогу стабільно наповнювати бюджет. За нашим прогнозом, реальний ВВП за результатами року зросте на 6,5%. Обмінний курс гривні до долара залишатиметься стабільним, а ціни зростуть до 8%. Як і доти, ми очікуємо, що бюджет буде виконано з дефіцитом 0,5% ВВП.

Зовнішні відносини

Зіткнення в Керченській протоці між Україною та Росією зіпсувало стосунки між двома країнами, поставивши перед Києвом вимогу глибшого усвідомлення своїх інтересів у цих стосунках. Водночас кроком уперед є узгодження Україною та Європейським Союзом плану співпраці в найближчі роки, який дає змогу перейти від декларацій до конкретних спільних проектів передусім в економічній сфері. Утім, відносинам України зі США та ЄС загрожує недемократична поведінка української влади в боротьбі проти опозиції. Це може відкласти ухвалення США важливих для України рішень з надання їй статусу країни з ринковою економікою та згоди на вступ до СОТ і стати перешкодою для реалізації програми сусідства з Євросоюзом.

На нашу думку, напруження у зв'язку з конфліктом навколо острова Тузла згасатиме, хоча нового поштовху відносини України та Росії отримають тільки в разі переорієнтації на співпрацю, яка враховує інтереси обох сторін. Якщо цього не відбудеться, посягання в Керченській протоці недовіра гальмуватиме розвиток усіх проектів. Посилення тиску Росії на Україну може призвести до відчутного охолодження стосунків і згорання існуючого рівня співпраці. Нова ескалація конфлікту навколо Тузли навряд чи можлива, але й успіх переговорів між Україною та Росією про розмежування Азовського моря видається малоймовірним. Вирішення цієї проблеми може знову бути відкладеним у "довгу шухляду".

Політична конкуренція

Радикалізація політичної боротьби пов'язана з наближенням президентських виборів–2004. Загроза втрати влади після них штовхає існуючу коаліцію провладних

сил на некоректні дії проти конкурентів з опозиції. Головною мішенню в жовтні став Віктор Ющенко, якому активно заважали проводити партійні з'їзди в регіонах. Такий настрій влади збільшує ризики виникнення ближче до виборів масштабних політичних потрясінь.

Протистояння між коаліцією влади та опозиційними силами поглиблюватиметься, що мінімізуватиме співпрацю між ними. Це погано відіб'ється на результатах державної політики, що, своєю чергою, знижуватиме шанси провладних сил висунути сильного кандидата на президентські вибори. У цих умовах ставка діючої коаліції влади на обмеження повноважень майбутнього Президента через зміну Конституції зростатиме. Якщо вона не спрацює, коаліція може або розвалитися ще до виборів, або ухвалити рішення утримати владу відверто незаконним способом.

Державна політика

Зростання політичного протистояння, яке відбувається не за рахунок боротьби ідей, а через використання некоректних прийомів, погіршує умови для провадження ефективної державної політики. Реформа системи влади потерпає від орієнтації її ініціаторів винятково на власні короткострокові цілі, а економічні реформи, зокрема податкова, взагалі зупинилися.

Україна зможе отримати тактичні вигоди від реалізації плану розширення економічної співпраці з ЄС, але її прагнення мати тісніші політичні зв'язки не буде реалізовано внаслідок недостатніх темпів демократичних та економічних реформ. Їхньої активізації в останній рік перед президентськими виборами не відбудеться, хоча часткові результати у реформуванні податкової системи та

Громадська думка

Економічні успіхи не справляють враження на населення. Спад довіри громадян до владних інституцій і всіх без винятку політиків прискорюється. Хоча Віктор Ющенко зберігає найвищий рейтинг перед президентськими виборами, це не гарантує йому перемогу.

Посилення політичної боротьби, що супроводжується використанням брудних технологій і викривлено висвітлюється ЗМІ, стимулюватиме розвиток тенденції спаду довіри населення до інститутів влади та політиків. Водночас патріотична поведінка

окремих провладних та опозиційних політиків під час конфлікту в Керченській протоці може підвищити їхні рейтинги на найближчі місяці. Зокрема від цього може виграти Віктор Ющенко. Рейтинг Віктора Януковича, який асоціюється з Донецьком, навпаки, може постраждати у зв'язку з некоректними методами, застосованими проти Ющенка у цьому місті. ■

політичний коментар пропонує міжнародній спільноті щомісячний огляд тенденцій і прогноз щодо подальшого розвитку внутрішньої та зовнішньої політики України, надає можливість краще

зрозуміти рівень і напрям змін і полегшує іноземним інвесторам оцінювати політичні ризики. Якщо ви хочете регулярно отримувати подальші числа, будь ласка, звертайтеся до Максима Корепанова за тел. (044) 236-5464 або електронною поштою: marketing@icps.kiev.ua. За додатковою інформацією щодо політичної ситуації в Україні просимо звертатися до Єгора Соболева за тел. (044) 236-4477 або електронною поштою esobolev@icps.kiev.ua. Архів публікації доступний на веб-сторінці МЦПД за адресою <http://www.icps.kiev.ua/>.

Регіональні НУО продовжують аналіз державної політики

Триває реалізація програми “Розвиток спроможності регіональних центрів у сфері аналізу політики на місцевому рівні”, у рамках якої дібрані на конкурсній основі неурядові організації впроваджують у регіонах проекти аналізу місцевої соціально-економічної політики та проходять навчання в МЦПД та УЦЕПД ім. О. Разумкова

Під час чергового засідання, яке відбулося 12–13 листопада, учасники програми повідомили про хід реалізації своїх проєктів:

- Агенція регіонального розвитку “Донбас” (Донецьк) представила перші дані аналізу місцевої політики щодо підтримки розвитку депресивних територій та оприлюднила результати громадських слухань, проведених у вересні 2003 року;
- Асоціація економічного розвитку Коломиїщини, у рамках визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку свого міста, зосередила діяльність на дослідженні проблем житлово-комунальної сфери, оскільки саме цей напрям визначено як найпріоритетніший не тільки експертами міста, а й самими мешканцями під час проведених громадських слухань;
- Асоціація підприємців-працівників Миколаєва досліджує проблеми політики у сфері місцевого оподаткування. З-поміж основних зазначено неузгодженість інтересів різних зацікавлених сторін і відсутність єдиного державного органу, що організовує та координує діяльність у сфері місцевого оподаткування;
- Західноукраїнський ресурсний центр прав людини та громадських ініціатив (Стрий) у рамках проєкту провадить аналіз міграції трудових ресурсів сільських громад окремого мікрорегіону Стрийського району. За результатами громадських слухань, проведених у

вересні 2003 р., визначено напрями подальших досліджень;

- Спілка підприємців Тростянецьчини розробляє документ з аналізу політики, спрямований на подолання вад у процедурах залучення громадськості до визначення пріоритетів розвитку міста, що перешкоджає ефективному використанню бюджетних коштів і розробці ефективної місцевої політики;
- Центр муніципального та регіонального розвитку (Дрогобич) визначив відсутність дієвих механізмів залучення громадськості до процесів планування економічного та соціального розвитку Дрогобича та Борислава основною перешкодою ефективного планування місцевого розвитку і спрямує свої зусилля у рамках проєкту на її подолання.

За місяць до того у рамках програми відбувся семінар зі стратегічного планування. Під час занять представників шести регіональних громадських організацій ознайомлено з основами стратегічного планування, формування програм розвитку, етапами розробки стратегії, а також з методами оцінювання ситуації. У рамках консультативної частини семінару учасники мали змогу обговорити перші варіанти аналітичних документів, розроблених у різних сферах місцевого соціально-економічного розвитку. Учасники семінару також висловили бажання утворити мережу неурядових дослідницьких організацій, щоб у подальшому впроваджувати спільні міжрегіональні проєкти і здійснювати

Досліджено вплив місцевої влади на економічний розвиток

Завершено проєкт, який проводився з метою визначення ролі українських органів місцевого самоврядування в економічному розвитку їхніх регіонів в умовах переходу до децентралізації влади. У ході проєкту “Роль органів місцевого врядування в економічному розвитку регіонів” вивчено можливості органів місцевого самоврядування щодо стимулювання місцевого економічного розвитку в юридичному та економічному аспектах, визначено повноваження та обмеження органів місцевої влади у питаннях економічного розвитку. Результатом проєкту став аналітичний звіт і рекомендації щодо підвищення ефективності державної політики місцевого розвитку в Україні.

Проєкт здійснювався з жовтня 2002 року на замовлення програми Інституту відкритого суспільства “Ініціатива реформування місцевого самоврядування та державних послуг” (LGI).

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Володимира Гната за тел. (044) 236-4116 або електронною поштою vhnat@icps.kiev.ua.

постійний обмін інформацією та досвідом між учасниками програми. ■

Програма “Розвиток спроможності регіональних центрів у сфері аналізу політики на місцевому рівні” здійснюється під керівництвом і за методологічної підтримки Міжнародного центру перспективних досліджень спільно з Українським центром економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, за фінансової підтримки Міжнародного фонду “Відродження”. За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Володимира Гната за тел. (044) 236-4116 або електронною поштою vhnat@icps.kiev.ua.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua, тел.: (044) 236-5464, факс: (044) 236-4668. Редактор **вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua), тел.: (044) 236-4477. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.